

Sygn. akt IV U 589/21

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 29 października 2021 r.

Sąd Okręgowy w Elblągu Wydział IV Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie następującym:

Przewodniczący: sędzia del. Agnieszka Walkowiak

po rozpoznaniu w dniu 29 października r. w E.

na posiedzeniu niejawnym

sprawy z odwołania K. W.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w E.

z dnia 1 czerwca 2021 r., znak: (...)

o odsetki

I. oddała odwołanie;

II. zasada od wnioskodawcy K. W. na rzecz pozwanego Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w E. kwotę 180 zł (słownie: sto osiemdziesiąt złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Sygn. akt IV U 589/21

UZASADNIENIE

Wnioskodawca K. W. odwołał się od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w E. z dnia 1 czerwca 2021 r., znak (...), którą to decyzją organ rentowy, odmówił mu prawa do wypłaty ustawowych odsetek za opóźnienie.

W uzasadnieniu odwołania skarżący wskazał, że składając wniosek o przyznanie świadczenia przedemerytalnego spełnił wszystkie przesłanki do jego otrzymania wobec czego nie było żadnych podstaw do wszczęcia przez organ rentowy postępowania kontrolnego. Działania pozwanego okazały się bezzasadne, co zostało potwierdzone wyrokiem wydanym w sprawie. Wobec powyższego ubezpieczony wniósł o zmianę zaskarżonej decyzji i przyznaniu prawa do ustawowych odsetek za opóźnienie w świadczeniu przedemerytalnym za okres od 16 stycznia 2019 r. do 31 stycznia 2021 r.

W odpowiedzi na odwołanie pozwany organ rentowy wniósł o jego oddalenie oraz o zasądzenie na jego rzecz kosztów procesu według norm przepisanych, w tym kosztów zastępstwa procesowego. Powołując się na przepisy art. 85 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2019 r., poz. 300, z późn. zm.) organ rentowy wskazał, że istotnym dla toczącego się między pozwanym a ubezpieczonym sporu istotne było rozstrzygnięcie, czy ubezpieczony powinien podlegać do ubezpieczeń społecznych jako pracownik małżonka.

W związku z powyższym organ rentowy w dniu wydania decyzji z dnia 4 kwietnia 2019 r. miał prawo kwestionować fakt wykonywania przez skarżącego czynności na podstawie stosunku pracy, a tym samym odmówić skarżącemu wypłaty spornego świadczenia. Wobec powyższego zdaniem pozwanego opóźnienie w przyznaniu ubezpieczonemu

świadczenia, nie jest następstwem okoliczności, za które organ rentowy ponosi odpowiedzialność. W przepisany terminie pozwany nie dysponował wszystkimi dowodami świadczącymi o rzeczywistym wykonywaniu przez skarżącego obowiązków na podstawie umowy o pracę. Ustalenia te zostały poczynione dopiero w toku postępowania sądowego, które zakończyło się prawomocnym wyrokiem w sprawie o sygn. akt III AUa 257/20.

W ocenie organu rentowego ubezpieczonemu nie przysługuje prawo do odsetek.

Sąd ustalił, co następuje:

Skarżący K. W. wnioskiem z dnia 2 stycznia 2019 r. wystąpił do organu rentowego o ustalenie prawa do świadczenia przedemerytalnego.

Decyzją z dnia 4 kwietnia 2019 r. pozwany stwierdził, że ubezpieczony jako pracownik u płatnika składek U. W. nie podlega obowiązkowo ubezpieczeniu: emerytalnemu, rentowemu, chorobowemu, wypadkowemu od 1 września 2017 r. do 20 czerwca 2018 r. Przeprowadzone przez organ rentowy postępowanie wyjaśniające wykazało, że umowa o pracę zawarta pomiędzy ubezpieczonym a U. W. została zawarta dla pozorów w celu stworzenia formalnych przesłanek do uzyskania uprawnień do świadczeń pieniężnych z ubezpieczenia społecznego, a nie faktycznego świadczenia pracy.

Decyzja ta została zaskarżona przez wnioskodawcę odwołaniem. W toku postępowania w sprawie o sygn. IV U 683/19, Sąd Okręgowy w Elblągu przeprowadził postępowanie dowodowe i wyrokiem z dnia 19 grudnia 2019 r. zmienił zaskarżoną decyzję stwierdzając, że ubezpieczony jako pracownik u płatnika składek U. W., podlega obowiązkowym ubezpieczeniom: emerytalnemu, rentowemu, chorobowemu i wypadkowemu od 1 września 2017 r. do 20 czerwca 2018 r. Sąd Okręgowy wskazał, że dał wiarę powołanym w sprawie świadkom, którzy wskazali, że przed zatrudnieniem skarżący nie wykonywał pracy na rzecz płatnika. Także przedstawiona w sprawie dokumentacja i wyjaśnienia skarżących nie budziły wątpliwości Sądu, że umowa zawarta między stronami nie była zawarta dla pozorów.

Wyrokiem z dnia 26 listopada 2020 r., na skutek rozpoznania apelacji organu rentowego od wyroku Sądu Okręgowego, Sąd Apelacyjny w Gdańsku oddalił apelację (sygn. III AUa 257/20).

Prawomocny wyrok Sądu wpłynął do organu rentowego w dniu 31 grudnia 2020 r. Decyzją z dnia 29 stycznia 2021 r. pozwany przyznał ubezpieczonemu świadczenie przedemerytalne od dnia 16 stycznia 2019 r. i wypłacił należności za okres od 16 stycznia 2019 r. do 31 grudnia 2020 r., po odliczeniu zaliczki na podatek odprowadzonej do Urzędu Skarbowego i składki na ubezpieczenie zdrowotne, w łącznej kwocie 19.917,97 zł za pośrednictwem poczty polskiej w dniu 5 lutego 2021 r.

Pismem z dnia 4 maja 2021 r. skarżący zwrócił się do pozwanego o wypłatę odsetek za okres od 16 stycznia 2019 r. do 29 stycznia 2021 r. wskazując, że niewydanie przez organ rentowy decyzji o przyznaniu świadczenia przedemerytalnego w terminie spowodowane było zawinionym działaniem pozwanego.

Zaskarżoną decyzją z dnia 1 czerwca 2021 r. organ rentowy odmówił ubezpieczonemu prawa do wypłaty ustawowych odsetek za opóźnienie wskazując, że wypłata świadczenia wynikającego z decyzji ustalającej prawo do świadczenia następuje w najbliższym terminie płatności świadczenia albo w następnym terminie płatności, jeżeli okres pomiędzy datą wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji, a najbliższym terminem płatności jest krótszy niż 30 dni. Sąd wydając prawomocny wyrok w sprawie nie orzekł odpowiedzialności organu rentowego w związku z tym, za datę wyjaśnienia ostatniej okoliczności pozwany przyjął datę wpływu wyroku. Odsetki za opóźnienie w ustaleniu prawa lub wysokości świadczenia należy ustalić w razie niedotrzymania ustawowego terminu na wydanie decyzji uwzględniającej orzeczenie organu odwoławczego. W przedmiotowej sprawie wyrok Sądu Apelacyjnego wpłynął do organu rentowego w dniu 31 grudnia 2020 r. Zaświadczenie z powiatowego Urzędu Prawy potwierdzające kwoty podlegające do zwrotu za okres od 16 stycznia 2019 r. do 27 czerwca 2019 r. wpłynęło w dniu 29 stycznia 2021 r., decyzja przyznająca świadczenie została wydana w dniu 29 stycznia 2021 r., natomiast wypłata należności została przekazana w dniu 5 lutego 2021 r. Zatem okres pomiędzy datą wyjaśnienia ostatniej okoliczności, a datą wypłaty był krótszy niż 30 dni.

(dowód: akta sprawy IV U 683/19, wnioski k. 11-2, decyzja z dn. 4.04.2019 r., k. 35-40, decyzja z dn. 29.01.2021 r., k. 64, decyzja z dn. 1.06.2021 r., k. 76, odpis wyroku k. 45, 52 – akta ZUS)

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie dowodów z dokumentów zawartych w aktach rentowych pozwanego, a nadto przedstawionych przez ubezpieczoną, których domniemanie prawdziwości wynika z art. 244 i nast. k.p.c., a ponadto ich wiarygodność nie została podważona przez żadną ze stron.

Sąd zważył, co następuje:

Odwołanie nie zasługiwało na uwzględnienie.

Zgodnie z art. 85 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U. 2021 r., poz. 423, z późn. zm, dalej zwana: „ustawą systemową”), jeżeli Zakład, w terminach przewidzianych w przepisach określających zasady przyznawania i wypłacania świadczeń pieniężnych z ubezpieczeń społecznych lub świadczeń zleconych do wypłaty na mocy odrębnych przepisów albo umów międzynarodowych, nie ustalił prawa do świadczenia lub nie wypłacił tego świadczenia, jest obowiązany do wypłaty odsetek od tego świadczenia w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie określonych przepisami prawa cywilnego. Nie dotyczy to przypadku, gdy opóźnienie w przyznaniu lub wypłaceniu świadczenia jest następstwem okoliczności, za które Zakład nie ponosi odpowiedzialności (art. 85 ust 1 zd. 2 ustawy systemowej).

Wskazać należy, że ww. art. 85 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych pozostaje w bezpośrednim związku z art. 118 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. 2020 r., poz. 53), który stanowi, że organ rentowy wydaje decyzję w sprawie prawa do świadczenia lub ustalenia jego wysokości po raz pierwszy w ciągu 30 dni od wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania tej decyzji, z uwzględnieniem ust. 2 i 3 oraz art. 120. W razie ustalenia prawa do świadczenia lub jego wysokości orzeczeniem organu odwoławczego za dzień wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji uważa się również dzień wpływu prawomocnego orzeczenia organu odwoławczego, jeżeli organ rentowy nie ponosi odpowiedzialności za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji.

Należy również podkreślić, że Trybunał Konstytucyjny w wyroku z dnia 11 września 2007r., sygn. P 11/07 wskazał, że w zakresie stosowania odsetek i związanych z nimi terminów, od których zależy ustalenie prawa do świadczenia (lub jego wysokości), termin do wydania decyzji i wypłaty świadczenia powinien być liczony od daty, w której organ rentowy, gdyby działał prawidłowo, powinien był wydać decyzję, a ubezpieczony powinien mieć prawo do odsetek za stosowny okres. Organ rentowy z reguły uznawał, że 30-dniowy termin wydania decyzji w sprawie świadczenia i jego wypłaty w razie, gdy prawo do świadczenia zostało ustalone przez sąd, biegnie zawsze od dnia doręczenia mu prawomocnego orzeczenia sądu, niezależnie od tego, co sprawiło, że to sąd, a nie organ rentowy ustalił prawo. Po rozstrzygnięciu Trybunału Konstytucyjnego, termin ten powinien być liczony od dnia doręczenia wyroku sądu tylko wtedy, gdy ustalenie prawa do świadczenia dopiero w postępowaniu sądowym nie było następstwem okoliczności, za które ponosi odpowiedzialność organ rentowy. W przypadku, gdy opóźnienie w ustaleniu prawa do świadczenia było spowodowane okolicznościami, za które odpowiada organ rentowy (np. błędna interpretacja przepisów, zaniechanie podjęcia określonych działań z urzędu), termin ten będzie liczony od dnia, w którym organ rentowy, gdyby działał prawidłowo, powinien był ustalić prawo do świadczenia. Powyższe oznacza, że w wypadku wystąpienia przez ubezpieczonego z roszczeniem o zapłatę odsetek, obowiązkiem sądu jest nie tylko kontrola legalności decyzji w sprawie ustalenia prawa do świadczenia, ale również ocena, czy za opóźnienie w ustaleniu lub wypłacie świadczenia odpowiedzialność ponosi organ rentowy.

Przenosząc powyższe na grunt niniejszej sprawy wskazać należy, że wbrew przeświadczeniu skarżącego, dopiero na etapie postępowania sądowego, udało się wyczerpująco ustalić stan faktyczny i dokonać wszechstronnej oceny stosunku pracy jaki łączył ubezpieczonego oraz płatnika. Sąd Okręgowy po przeprowadzeniu postępowania dowodowego, ustalając stan faktyczny nie opierał się tylko i wyłącznie na dokumentach czy wyjaśnieniach stron postępowania, ale stan faktyczny sprawy ustalił również w oparciu o inne źródła dowodowe ze źródeł osobowych.

Ustalenia Sądu Okręgowego, w których ostatecznie uznał, że ubezpieczony wykonywał czynności pracownicze w ramach pracowniczego podporządkowania, a umowa o pracę zawarta między stronami nie została zawarta dla pozoru, zostały potwierdzone przez Sąd Apelacyjny, który w wydanym orzeczeniu oddalił apelację pozwanego.

Powyższe jednak nie zmienia faktu, że Sąd mógł dojść do takich wniosków dopiero przy dysponowaniu znacznie szerszym materiałem dowodowym.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych nie ma obowiązku wypłaty odsetek od świadczenia rentowego przyznanego w terminie 30 dni od wpływu prawomocnego wyroku sądu zmieniającego uprzednią decyzję tego organu odmawiającą prawa do świadczenia, jeżeli rozstrzygnięcie sprawy w postępowaniu odwoławczym uzasadnione było ustaleniami, które nie były i nie mogły być znane organowi rentowemu z uwagi na ograniczenia dowodowe obowiązujące w postępowaniu przed tym organem (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 21 kwietnia 2009 r., sygn. akt I UK 345/08, OSNP 2010, Nr 23–24, poz. 293). Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 21 września 1999 r. w sprawie o sygn. II UKN 109/99 (OSNAPiUS 2000, Nr 24, poz. 903) zważył, że w postępowaniu emerytalno-rentowym obowiązuje zasada, iż dowodem jest tylko to, co prawo za dowód uznaje i jako dowód dopuszcza (por. B. Wagner, Postępowanie w sprawach emerytalno-rentowych, s. 140). Ograniczenia takie nie występują w postępowaniu sądowym, zatem okoliczności sporne mogą być wykazywane wszelkimi dowodami dopiero przed sądem. Gdy więc wyjaśnienie okoliczności koniecznych do wydania decyzji następuje przed sądem, sąd decyduje, czy odmowa przyznania świadczeń lub ich podwyższenia była następstwem okoliczności leżących po stronie organu rentowego; w kontekście prawa do odsetek istotne jest stwierdzenie, czy organ rentowy w ramach udzielonych mu kompetencji i nałożonych obowiązków podjął określone działania zmierzające do ustalenia prawa i wyjaśnienia związanych z tym okoliczności. Brak orzeczenia organu odwoławczego o odpowiedzialności organu rentowego za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji, o którym mowa w art. 118 ust. 1a ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, nie pozbawia jednak ubezpieczonego prawa do odsetek za opóźnienie w wypłacie świadczenia (por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 23 marca 2011 r., sygn. akt I UZP 2/11, OSNP 2011, Nr 19–20, poz. 255).

Podkreślić należy, że prawomocny wyrok Sądu Apelacyjnego wpłynął do pozwanego w dniu 31 grudnia 2020 r. Natomiast pozwany wydał decyzję przyznającą ubezpieczonemu prawo do świadczenia przedemerytalnego w dniu 29 stycznia 2021 r. Wydana przez pozwanego decyzja mieściła się w zakreślonym przepisami 30 dniowym terminie.

Mając na uwadze powyższe rozważania należy stwierdzić, że ze stanu faktycznego sprawy wynika więc niezbicie, że pozwany nie ponosi odpowiedzialności za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji, decyzja przyznająca prawo do świadczenia przedemerytalnego została wydana z zachowaniem określonego w przepisach terminu, a tym samym skarżący nie nabył prawa do wypłaty odsetek za nieterminową wypłatę świadczenia.

Z tych też względów odwołanie skarżącego podlegało oddaleniu, stosownie do art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. (pkt I. wyroku).

O kosztach procesu (pkt II. wyroku) Sąd orzekł w oparciu o art. 98 § 1 k.p.c. w związku z art. 99 k.p.c., tj. w oparciu o zasadę odpowiedzialności za wynik procesu. Zasądzona kwota to stawka minimalna wynagrodzenia pełnomocnika skarżącego, czyli 180 zł, wynikająca z § 9 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U. z 2018 r. poz. 265).